

»JAG ÄR ÖVERTYGAD OM
ATT DEN ÖKADE MEDVETENHETEN
LEDER TILL MINSKAD KORRUPTION«

PETER LÖFGREN, UTVECKLINGSCHEF
PÅ SVERIGES BYGGINDUSTRIER

Helena Sundén: Korruption är som ett smittsamt virus

TEMA uppförandekoden: Byggbranschen tar krafttag mot korruption

Koden strängare än lagen

NÄRINGSLIVSKODEN som förvaltas av IMM, kom till i samband med den nya mutbrottslagstiftningen 2012. Koden är strängare än lagen och tanken är att den ska fungera normerande.

Koden syftar till att vägleda företag i frågor om hur gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet får användas.

IMM:s huvudmän är Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Landsting, Svensk Handel, Stockholms Handelskammare och Läkemedelsindustriföretagen samt flera stödjande medlemmar, bland annat Sveriges Byggindustrier.

FOTO: ISTOCKPHOTO

VARNINGSFLAGGAN hissas om

- ▶ förmånen inte har ett obetydligt värde eller ges frekvent
- ▶ förmånen inte har ett tydligt samband med mottagarens arbete eller uppdrag
- ▶ förmånen inte ingår som ett naturligt och nyttigt led i mottagarens arbete eller uppdrag
- ▶ förmånen erbjuds eller överlämnas till mottagaren (eller dennes närstående) i nära anslutning till beslut som berör givaren
- ▶ den anställde eller uppdragstagaren bjuds in till evenemang tillsammans med medföljande, till exempel anhörig eller vän
- ▶ förmånen (av evenemangskaraktär eller liknande) riktas till särskilt utvalda personer
- ▶ förmånen inte lämnas öppet
- ▶ förmånen avviker från allmänt accepterade umgängesformer mellan näringslivet och offentliga organ
- ▶ förmånen initieras av mottagaren.

”Korruption

Byggbranschen nämns ofta som en högriskbransch vad gäller korruption. Helena Sundén är generalsekreterare på Institutet mot mutor och ser det som sitt kall att öka transparensen i samhället.

Sverige räknas som ett av världens minst korrupta länder, ändå kostar korruptionen och svartarbetet i landet cirka 10 000 kronor per person och år. På Institutet mot mutor (IMM) ser man det som sitt yttersta uppdrag att minska gråzonerna och därmed bidra till ett mer transparent samhälle.

– Till skillnad från länder där korruption är mer utbrett, har vi i Sverige en fungerande offentlig sektor där systemet inte bygger på att vi ger mutor. Här handlar det mer om »s sofistikerade« metoder, där tjänster och gentjänster, jäv och intressekonflikter utgör problemet, förklarar Helena Sundén.

Byggbranschen brukar nämnas som en riskbransch för korruption, vilket har fått Sveriges Byggindustrier att engagera sig i IMM. Helena Sundén är noga med att

påpeka att byggbranschen inte är unik, men att det här finns strukturer som kan inbjuda till ljusskygga initiativ: exempelvis att besluten fattas långt ifrån dem som har skrivit regelverken, decentraliserad makt och korta beslutsvägar.

Tydliga regler underlättar

Korruptionen i byggbranschen tar sig olika uttryck. Det kan handla om irrelevanta kostnader som bokförs inom ett projekt, felaktigt tidrapportering för konsulter och så kallad vänskapskorruption. Den sistnämnda handlar om att missbruka ett förtroende för egen vinning – ett entreprenadkontrakt i utbyte mot ett nytt tak på upphandlarens sommarstuga, till exempel.

– Vi jobbar aktivt med beställare, byggherrar, byggföretag och Sveriges Byggindustrier för att ta fram information om vad som är tillåtet inom branschen. Under 2015 hoppas vi kunna gå ut med en samlad bild av vad lunchen får kosta, om det är okej att gå på den där hockeymatchen och om resan till fjällen verkligen är att rekommendera. Vi vill helt enkelt underlätta för folk att arbeta med varandra.

IMM förvaltar näringslivskoden som reglerar hur olika aktörer bör förhålla

Tänk så här för att undvika att det blir fel

- ▶ Är det lagligt?
- ▶ Är det lämpligt?
- ▶ Har du stöd och mandat från din chef?
- ▶ Kan du förklara och stå för det inför familj, vänner och arbetskamrater?
- ▶ Skulle det kännas bekvämt om det blev uppmärksammat eller referat till i omvärlden?

Källa: Sveriges Byggindustrier

▶ Helena Sundén är generalsekreterare på Institutet för mutor (IMM).

äter förtroende”

sig till varandra. Gränsen för korruption är beroende av omständigheterna, vilka aktörerna och syftet är.

– Korruption äter förtroende och slår hårdast mot dem som har det svårast.

Faran är att om vi tappar tilltro till systemet så skadar det demokratin och i förlängningen svenska företags möjligheter att göra affärer internationellt, säger Helena Sundén.

Liten risk att åka fast

Enligt polisens statistik inkom 117 korruptionsärenden under 2014, vilket indikerar ett mycket stort mörkertal och låg risk för att bli påkommen. Systemet bygger på att det är en fysisk person som döms för brottet och straffskalan spänner mellan dagsböter och fängelse i upp till sex år.

– Korruption i Sverige rör sig ofta om förhållandevis små belopp. Det är lätt att

tappa gränsen mellan vänskaps- och affärsrelationer och skrämmande nog uppfattar många som åker dit för korruption inte att de har gjort något fel, säger Helena Sundén.

Korruption är som virus

Trots landets relativt låga grad av korruption är det viktigt att arbeta aktivt mot den. Den svenska förtroendekulturen har tagit lång tid att bygga upp och oegentligheter naggar tryggheten i kanten.

– Företagsledningarna har ett ansvar att backa från sina vinstkrav och prioritera att allt går rätt till. När korruption kommer in i en verksamhet är den som ett smittsamt virus, den sprider sig snabbt och angriper alla delar. Hela organisationen måste ha samma regelverk och de anställda måste förstå varför det är viktigt att leva efter bestämmelserna.

HELENA SUNDÉN I KORTHET

Karriär i korthet: Första jobbet var att sälja slipsar när jag var tolv, har arbetat inom äldreomsorgen, i klädbutik, med finansiella placeringar och sakförsäkringar. Utbildad jurist, kommer närmast på Global Advice Network där jag arbetade som vd.

Intressen: Mycket intresserad av trädgård och vistas gärna ute i naturen.

Bästa mat: Är förtjust i värmländsk husmanskost, typ fläsk med löksås och kålpudding.

Drömresmål: Disneyworld i Florida med barnen!

Världens häftigaste byggnad: Stockholms stadshus, det är väldigt vackert.

Dold talang: Jag är ganska duktig på att spela gitarr!

Sverige räknas som ett av världens minst korrupta länder, ändå kostar korruption och svartarbete cirka 10 000 kronor per person och år.

Källa: Rapport från 2013 av Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi.

► VD HAR ORDET

Vi ska motarbeta osund konkurrens

Att starta ett företag i byggbranschen kräver inga stora investeringar. Huvudsaken är att du har en verktygsutrustning och en bil för att kunna ta dig till dina kunder. Just den låga tröskeln för att etablera sig som »byggare« gör också att branschen tyvärr drar till sig personer som inte alltid är bäst på att utföra just bygghantverk.

Det är viktigt att hålla rent framför egen dörr och vi arbetar aktivt för att skapa en sund och hederlig byggbransch fri från olagligt och olämpligt agerande. Därför är jag mycket nöjd med att vi nu har en uppförandekod som gäller för alla våra medlemsföretag.

För våra medlemsföretag, som är bundna till kollektivavtalets regler, innebär oseriösa näringsidkare en besvärande konkurrens. Hur ska företag som betalar löner enligt avtal, står för personalutrymmen och skyddsutrustning kunna konkurrera med företaget som inte bryr sig om samhällets spelregler?

Tillsammans med fackföreningen Byggnads har vi ett gemensamt intresse att få bort den osunda konkurrens som förekommer på Stockholms byggmarknad, som bland annat rymmer skatte- och arbetsmiljöbrott och annan grov kriminalitet.

Nu under våren kommer vi att köra igång ett pilotprojekt som syftar till att motarbeta olagligheter. I samarbete med berörda myndigheter vill vi hitta vägar för att se till att det ska vara lätt att göra rätt och att vidta åtgärder mot dem som inte följer reglerna.

Elisabeth Martin
Verkställande
direktör

”Etik och moralfrågor ska diskuteras överallt”

Sedan juni 2014 ingår uppförandekoden i Sveriges Byggindustriers medlemskriterier. Företrädare för branschen har bestämt sig: det är dags för krafttag mot korruption.

Var går gränsen för vad som är en muta och vad är egentligen okej att ta emot? Peter Löfgren, utvecklingschef på Sveriges Byggindustrier, konstaterar att det gäller att se upp med tveksamheterna.

– Vi måste undvika gråzonerna. Någon-ting kan ju vara lagligt, men olämpligt. Man bör ställa sig ett antal kontrollfrågor innan beslut tas, säger han.

Peter Löfgren minns när han själv kom in i branschen på mitten av 1980-talet. En tid då, som han säger, »det gjordes saker som inte ens skulle övervägas i dag«. Inte minst vad gäller representation och alkohol. Tydligare konkurrenslagstiftning och ökad transparens tack vare teknikutvecklingen kan vara delar av förklaringen.

– Men jag vill också tro att vi i dag har ett annat samhälle, där familjerna är mer jämställda, säger Peter Löfgren.

Korruption tar energi

Anledningen till att Sveriges Byggindustrier införde uppförandekoden var att de konstaterade att det fortfarande förekommer affärer som framställer branschen i dålig dager. Det attitydförändrande arbetet har bland annat handlat om att få medlemsföretagen att förstå att problemet inte är en orättvis mediebild, utan att byggbranschen måste förändra det egna beteendet – och på så vis ge media mindre att skriva om.

– En uppförandekod är inte ett självspelande piano. Etik- och moralfrågor ska diskuteras överallt, inte i låsta ledningsgruppsrum utan vid kaffeautomaterna. Öppenhet är korruptionens värsta fiende, slår Peter Löfgren fast.

Korruption har många negativa konsekvenser, för samhällsekonomin och för den sunda konkurrensen, men också för det egna välmåendet. Det tar energi att befinna sig i tacksamhetsskuld.

– Detta är delvis en generationsfråga. Det är inte så att yngre människor per automatik har bättre moral, men de prio-

FOTO: ROSIE ALM

► **Öppenhet är korruptionens värsta fiende, enligt Peter Löfgren, utvecklingschef på Sveriges Byggindustrier.**

riterar annorlunda och låter inte fixandet och trixandet ta lika stor plats.

Peter Löfgren är hoppfull inför framtiden:

– Det pågår en levande diskussion om de etiska frågorna. Jag är övertygad om att den ökade medvetenheten leder till minskad korruption, och därigenom till ett bättre samhälle.

Uppförandekoden innebär att Sveriges Byggindustriers medlemsföretag ska:

- Agera för sund konkurrens vid anbud, upphandling och inköp.
- Föra korrekt redovisning av ekonomiska transaktioner samt motverka svartarbete, övrig ekonomisk brottslighet och påverkan från illegal verksamhet.
- Agera korrekt och inte bjuda på eller anordna resor, ge gåvor eller andra tjänster eller förmåner som inte kan granskas och redovisas öppet.
- I förhållandet till kund och leverantör tydliggöra att principerna i denna uppförandekod ömsesidigt ska tillämpas.
- Utföra uppdrag fackmässigt samt följa beslut från ARN (Allmänna reklamationsnämnden) eller beslut i domstol.